

Епіграф до уроку:

- «Як би ми не зітхали до зірок,
але електричної лампочки не
покидаємось».

І Вільде

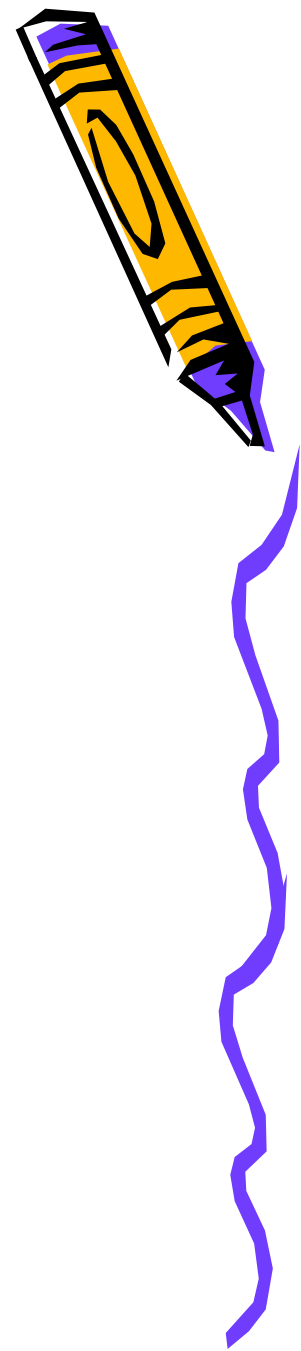
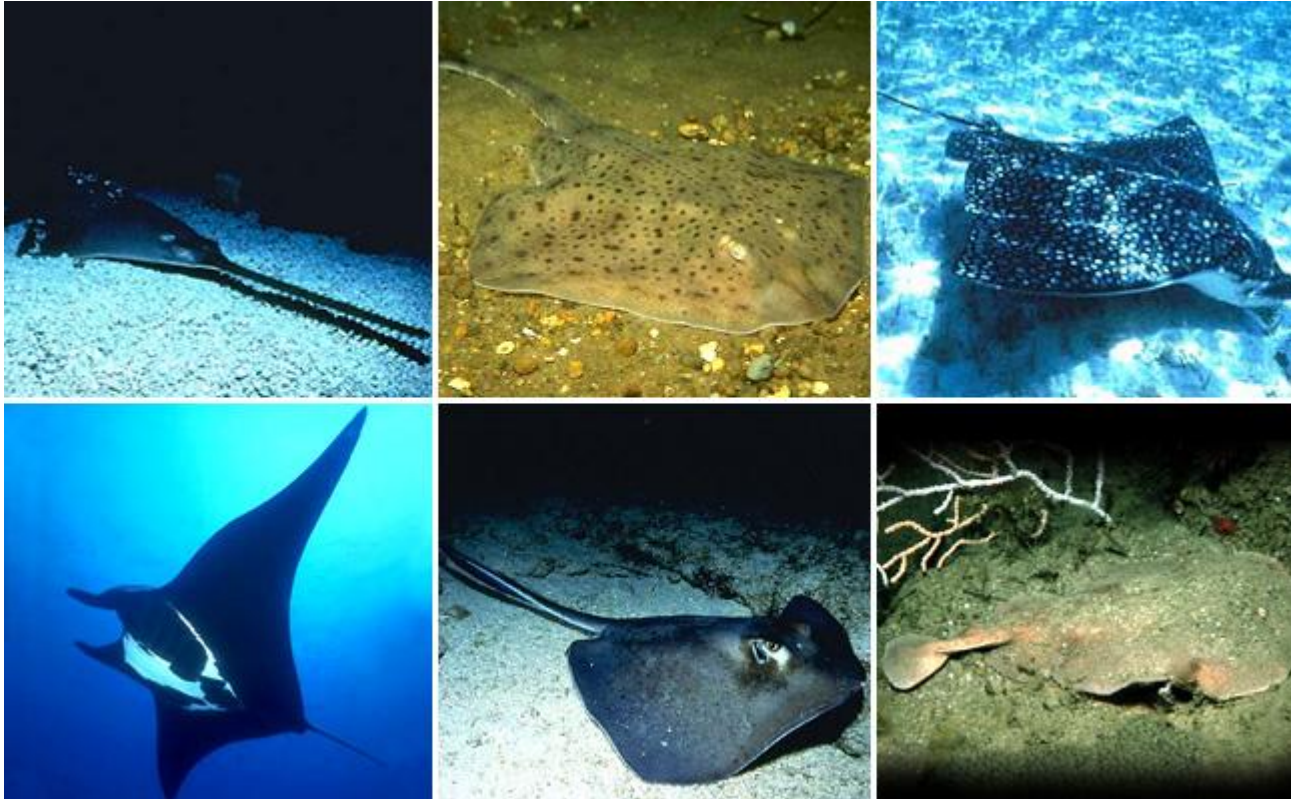
Розділ, який ми
починаємо вивчати:

Струм у різних середовищах

Струми у живій природі

Презентація 1

19 березня

Тема уроку:

Електричний струм в металах.

- Мета:

ознайомити учнів із елементами класичної електронної теорії;

з'ясувати природу носіїв заряду в металах.

План вивчення нового матеріалу.

- Metали з точки зору хімії (Презентація_2)
  - Приклади дослідів, які підтверджують електронну провідність металів
    - Дослід К. Рікке (Презентація_3)
    - Дослід Мандельштама-Папалексі (Презентація_4)
    - Дослід Стюарта-Толмена: (Презентація_5)
  - Порівняння швидкостей теплового руху та дрейфу електронів у металевому провіднику.
-

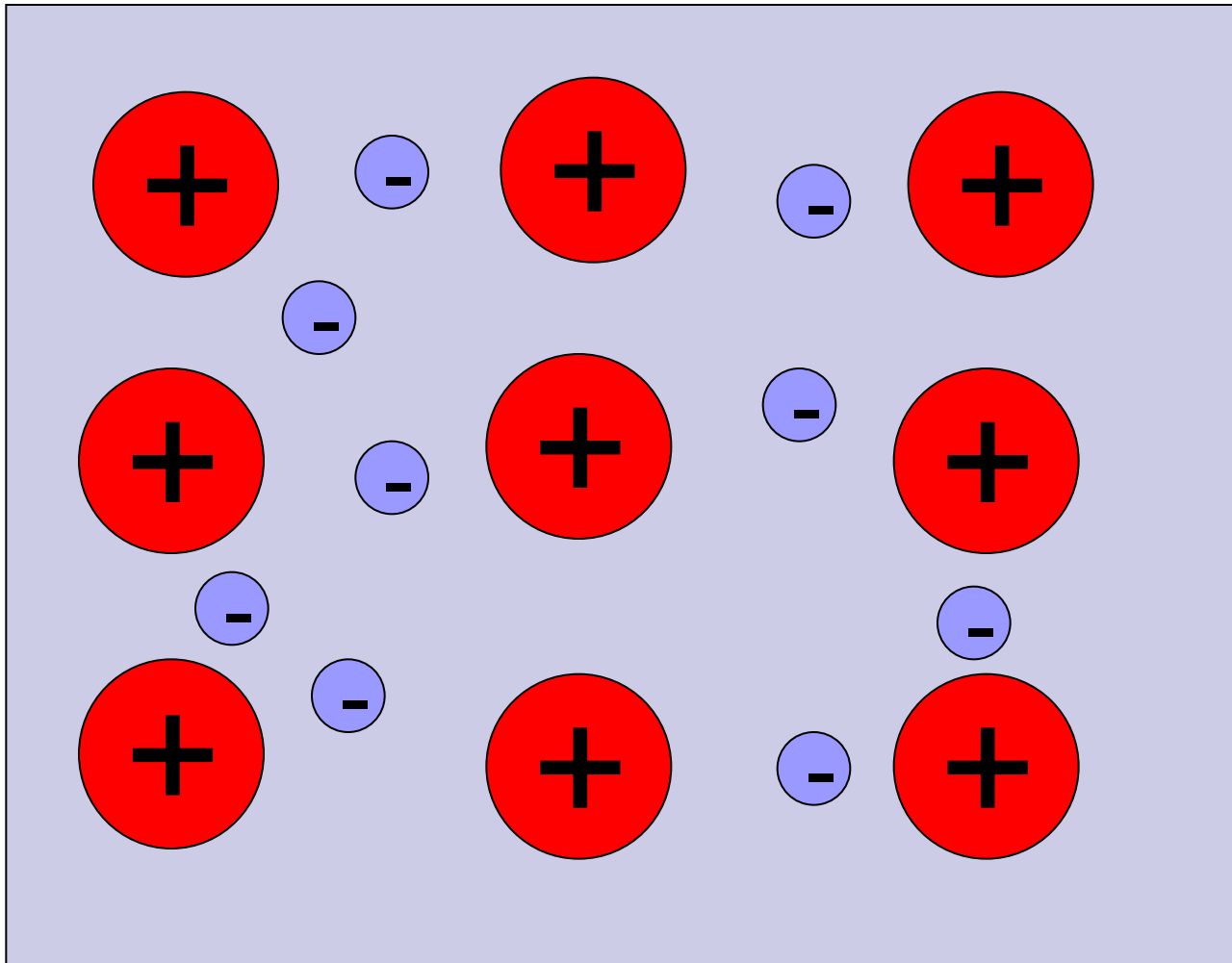
Проблемна ситуація!!!

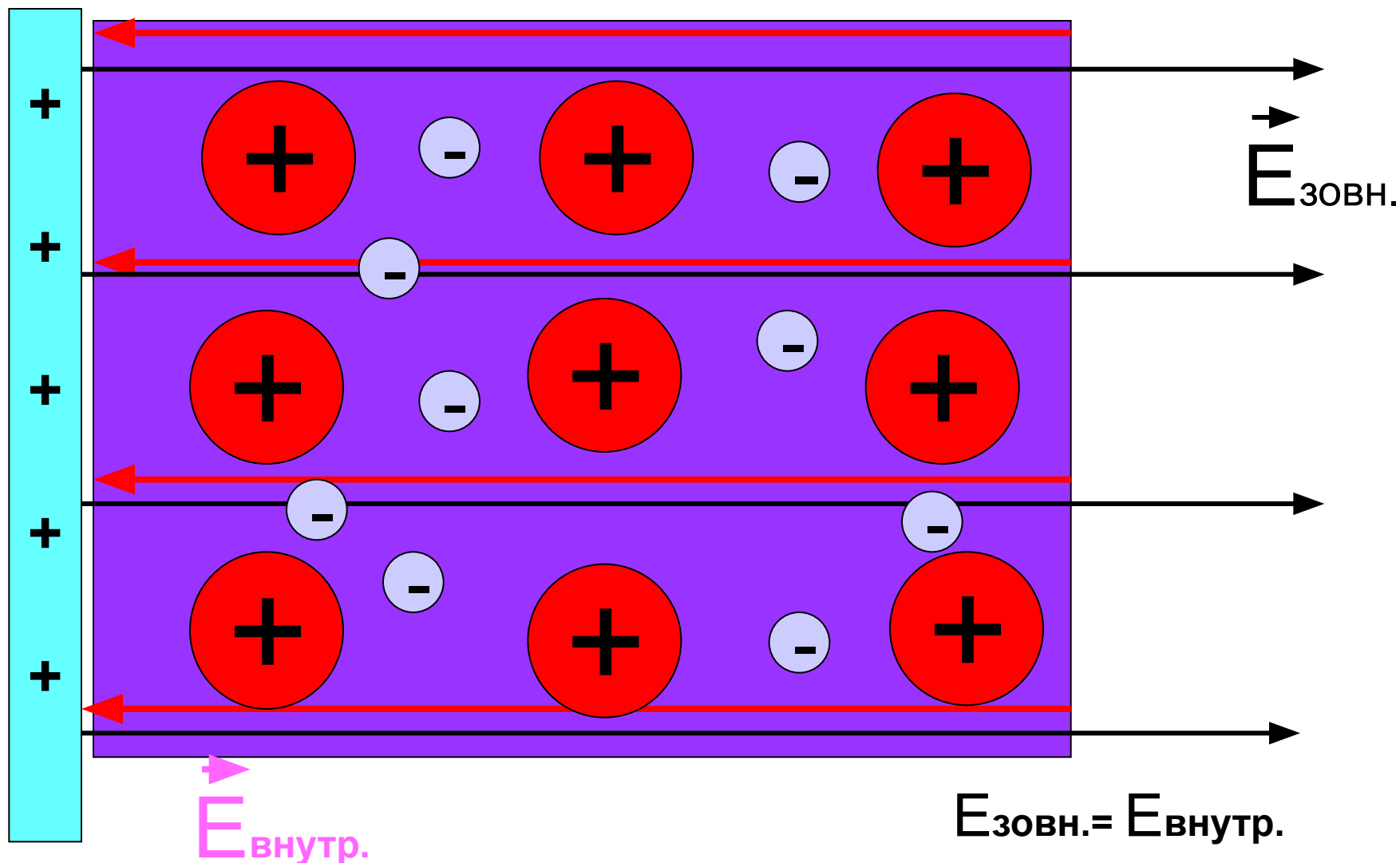
**Як же ж рухаються
вільні електрони в
металі??????**

а) здійснюють хаотичний тепловий рух

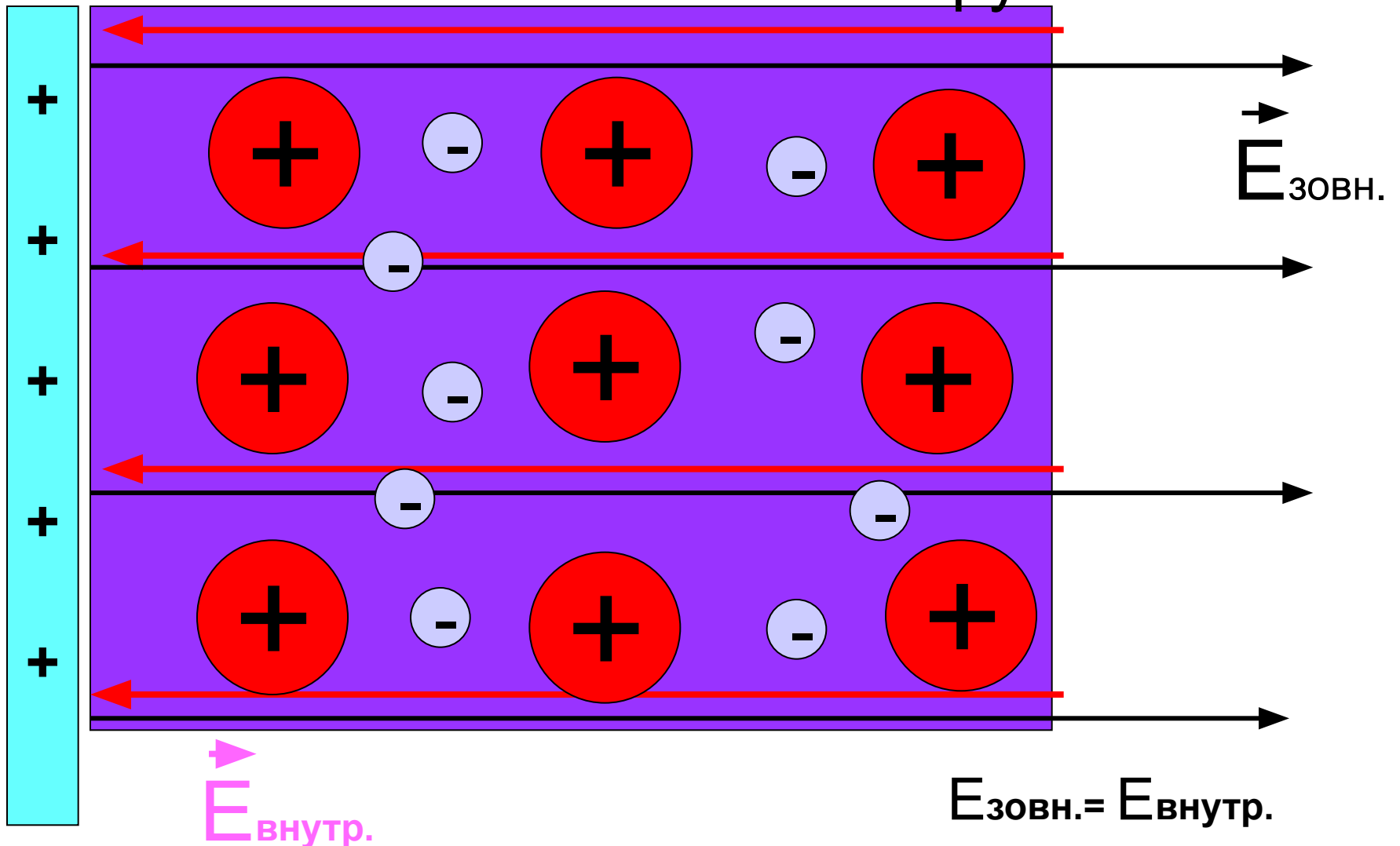

б) Здійснюють впорядкований рух вздовж ліній електростатичного поля

б) Здійснюють впорядкований рух вздовж ліній електростатичного поля і одночасно тепловий хаотичний рух

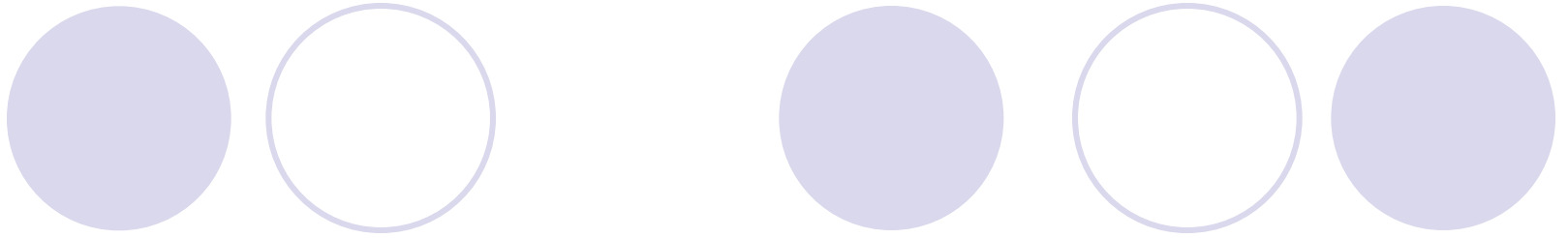
Проблемна ситуація!!!

Яка швидкість більша?

- ✓ Швидкість теплового руху
- ✓ чи швидкість дрейфова?

Шукаємо швидкість теплового руху!

- Якщо умовно вважати вільні електрони в металі ідеальним газом, то за якою формулою можна порахувати їх середню квадратичну швидкість?

- У металах носіями електричного струму є вільні електрони.
- Їх концентрація приблизно дорівнює концентрації атомів ($n = 10^{29} \text{ м}^{-3}$),
- оскільки кожний атом одновалентного металу вже при кімнатній температурі віддає один електрон провідності.
- Ці електрони між собою не взаємодіють, а отже, ведуть себе подібно до атомів одноатомного *ідеального газу*.

Швидкість хаотичного руху електронів в металевому провіднику

- Вважаємо електронний газ газом, для якого справедливим є рівняння стану ідеального газу:

$$\frac{m_e \langle V^2 \rangle}{2} = \frac{3}{2} kT$$

Швидкість хаотичного руху електронів в металевому провіднику

$$\langle V \rangle = \sqrt{\langle V^2 \rangle} = \sqrt{\frac{3kT}{m}}$$

Швидкість хаотичного руху електронів в металевому провіднику

Дано:

$$T=270\text{C}=300\text{ K}$$

$$k=1,38 \cdot 10^{-23} \text{ Дж/К}$$

$$m_e=9,1 \cdot 10^{-31} \text{ кг):}$$

$$\langle V \rangle = ?$$

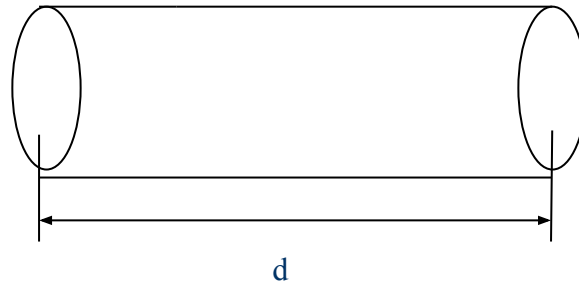
$$\langle V \rangle = \sqrt{\langle V^2 \rangle} = \sqrt{\frac{3kT}{m}}$$

$$\langle V \rangle = \sqrt{\frac{3 \cdot 1,38 \cdot 10^{-23} \cdot 300}{9,1 \cdot 10^{-31}}} \approx 10^5 \text{ м/с}$$

Швидкість впорядкованого руху електронів в металевому провіднику

- Знаходимо формулу, яка б виражала швидкість впорядкованого руху електронів металі

- .

Швидкість впорядкованого руху електронів в металевому провіднику

- 1) $q=eN$ – заряд, який проходить через поперечний переріз провідника за час t .
- 2) $d=\langle V \rangle t$, $\langle V \rangle$ – середня швидкість впорядкованого руху електронів.
- $N=nV$, n – концентрація електронів. $V=S \cdot d=S\langle V \rangle t$
- Отже, з означення струму:

$$I = \frac{q}{t} = \frac{eN}{t} = \frac{enV}{t} = \frac{en \langle V \rangle t S}{t} = en \langle V \rangle S$$

Швидкість впорядкованого руху електронів в металевому провіднику

$$I = en \langle V \rangle S$$

$$\langle V \rangle = \frac{I}{enS}$$

Швидкість впорядкованого руху електронів в металевому провіднику

- Розглянемо мідний провідник перерізом
- 1 мм^2 , по якому проходить струм 1 А .
Концентрація електронів дорівнює концентрації атомів
- (оскільки на 1 атом припадає 1 електрон).
 $n = 10^{29} \text{ м}^{-3}$

Швидкість впорядкованого руху електронів в металевому провіднику

Дано:

$$I=1\text{A}$$

$$e=1,6 \cdot 10^{-19}\text{Кл}$$

$$n=10^{29}\text{м}^{-3}$$

$$S=1\text{ мм}^2=10^{-6}\text{м}^2$$

$$\langle V \rangle = ?$$

$$\langle V \rangle = \frac{I}{enS}$$

$$\langle V \rangle = \frac{1\text{A}}{1,6 \cdot 10^{-19}\text{ Кл} \cdot 10^{29}\text{ м}^{-3} \cdot 10^{-6}\text{ м}^2} \approx 10^{-4}\text{ м/с}$$

ВИСНОВОК

$$\langle V \rangle_{\text{ТЕПЛОВОГО\_РУХУ}} = 10^5 \text{ м/с}$$

$$\langle V \rangle_{\text{УПОРЯДКОВАНОГО\_РУХУ}} = 10^{-4} \text{ м/с}$$

$$\langle V \rangle_{\text{ТЕПЛ\_Р}} \ll \langle V \rangle_{\text{УПОР\_Р}}$$